

TUTUMLAR

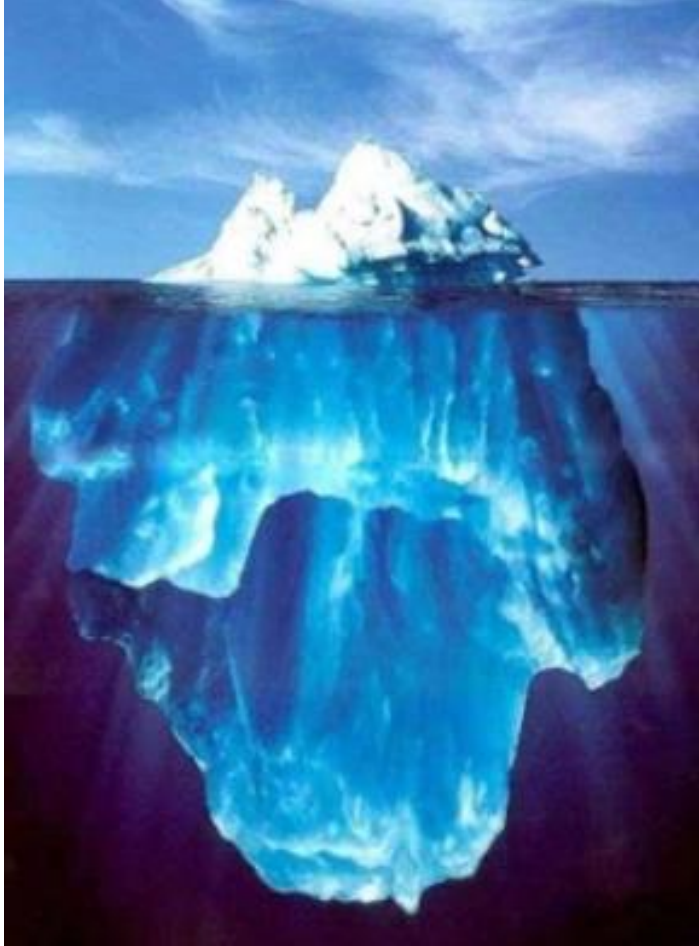
«tutumlar, BÜYÜK FARK yaratan küçük şeylerdir»

Bir buz dağının ne kadarı görülebilir?

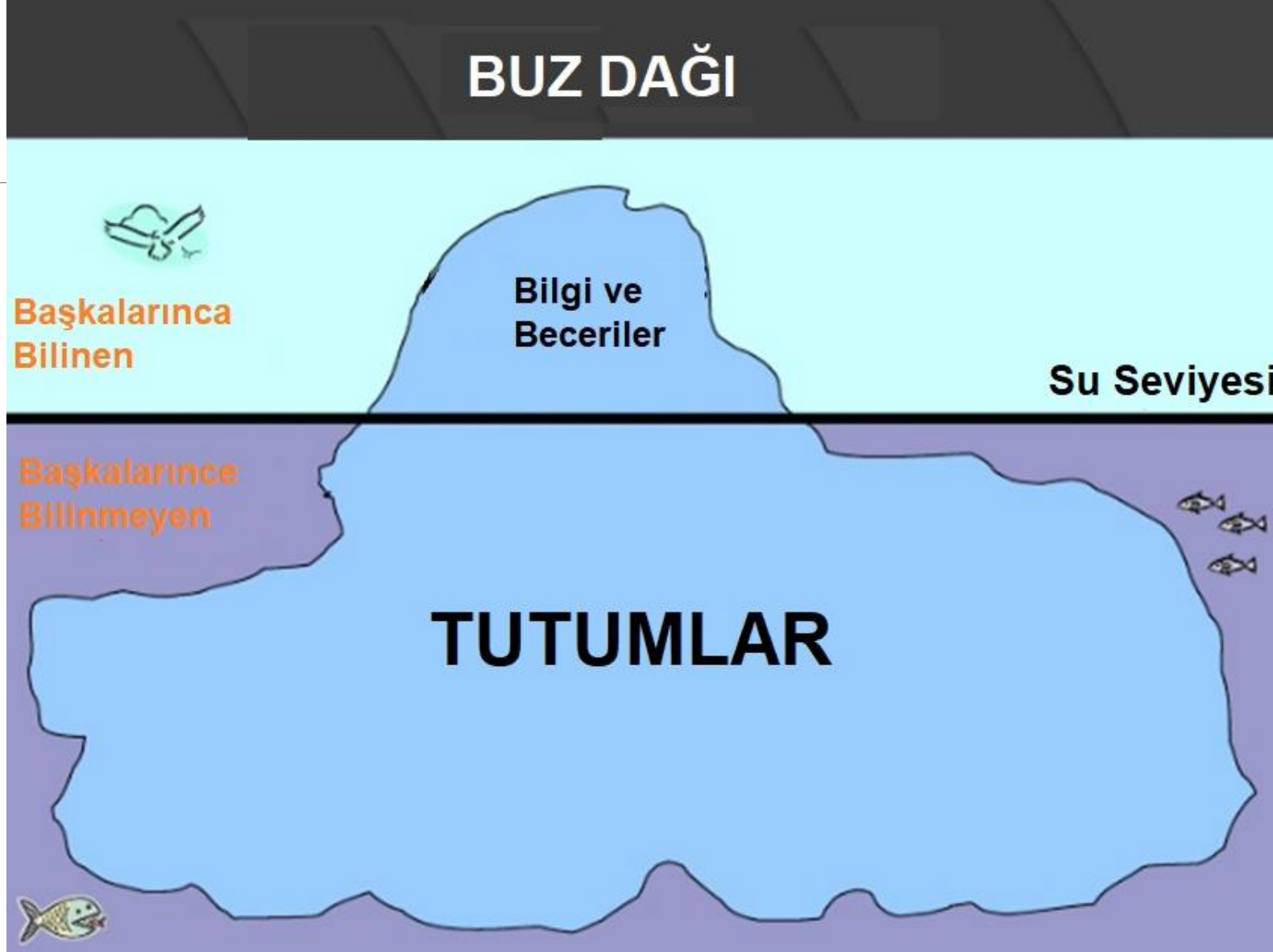

Bir buz dağının ne kadarı görülebilir?

- Bir buz dağının sadece %10'u görülebilir; Kalan %90'ı deniz seviyesinin altındadır!

İnsan, bir buz dağına benzer

Tutum Kavramı

- Tutum, bir bireyin belli bir tutum nesnesinden hoşlanma veya hoşlanmama derecesini temsil eden kurgusal bir yapıdır.
- Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir
- Tutumlar genellikle bir kişinin belli bir tutum nesnesine (örneğin bir diğer kişi, herhangi bir nesne, bir olay, vb.) yönelik olumlu veya olumsuz görüşleridir.

Tutum Kavramı

- Düşünce, duygu ve davranışların düzenliliği söz konusudur.
- Tutumun meydana getirdiği sadece davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değildir; düşünce, duygu ve davranış eğilimi bütünleşmesidir.
- Tutum, doğrudan gözlenebilen bir özellik değildir.
- Tutum, bireyin gözlenebilen davranışlarından çıkarsama yapılarak ve o bireye atfedilen bir eğilimdir.

Tutumların Kaynağı

Bilişsel kaynaklı tutumlar

- Tutum nesnesine ilişkin olgusal bilgilere ve inançlara dayanır. Nesneye ilişkin olumlu ve olumsuz bilgileri değerlendirenerek o nesne hakkında karar vermemize yardımcı olur.

Duygulanım kaynaklı tutumlar

- Duygulara ve değerlere dayanır. Kürtaj, ölüm cezası, vb. gibi konulara ilişkin tutumlarımız bu türdendir. Bu tür tutumların işlevi, kişinin temel değerlerini ifade etmesidir.

Kalıplar tutumlar

- Kalıplaşmış Tutumlar
- Kalıplaşmış Tutumların Durağanlığı
- Tutumların Ölçülmesi
  - Direk Ölçümler
  - Dolaylı Ölçümler

Açık Tutumlar X Örtük Tutumlar

Açık tutumlar

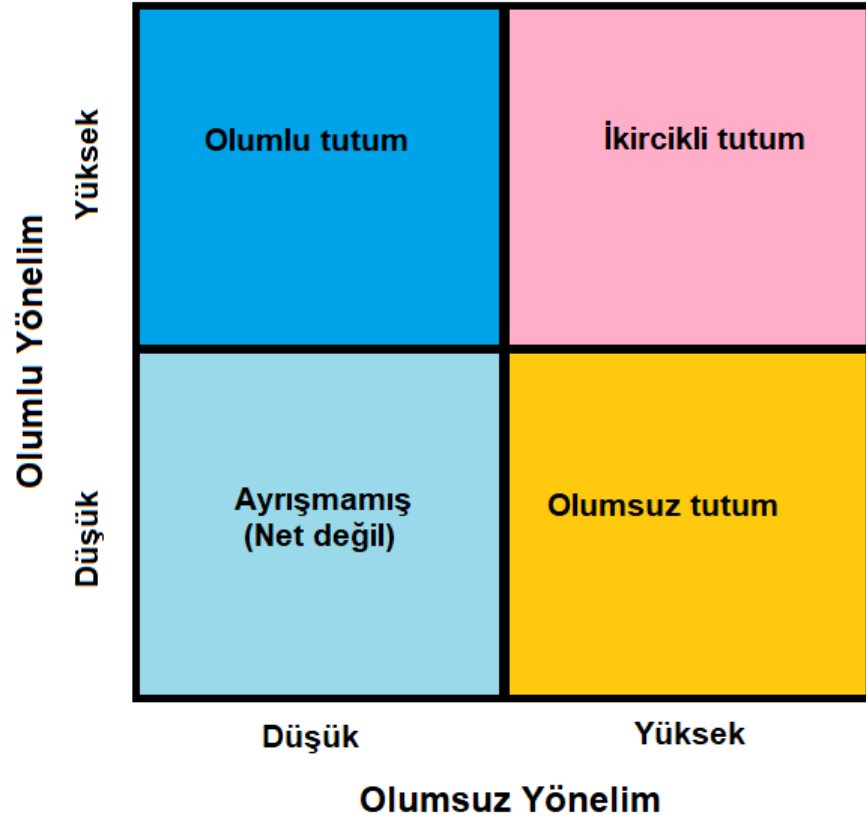
- Bilinçli olarak sergilediğimiz ve kolaylıkla aktarıp anlatabildiğimiz tutumlardır. Genellikle yetişkinlik dönemindeki deneyimlere ve öğrenmelere dayanır.

Örtük tutumlar

- İstemsiz, kontrol edilemeyen ve kimi zaman da bilinç dışı olan tutumlardır. Genellikle ilk çocukluk yıllarındaki deneyimlere dayanır.

Örnek: Şişman kişilere yönelik açık ve örtük tutumunuz nedir?

Tutum nesnesine yönelik olası tepkiler

- Bir birey herhangi bir tutum nesnesine karşı olumlu ya da olumsuz bir tepki gösterebilir. Buna bağlı olarak da 4 farklı tutumdan söz edilebilir:

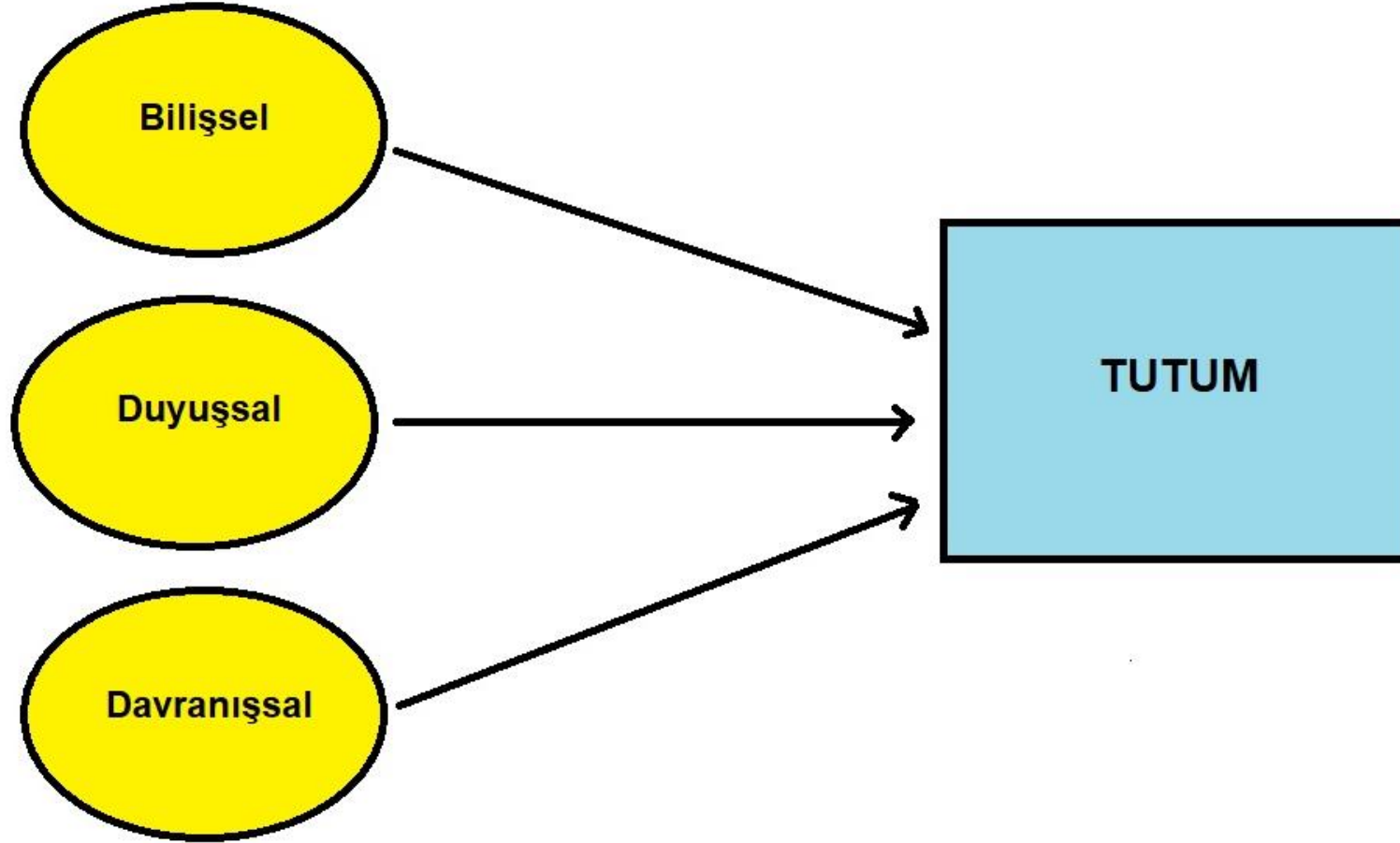
Olumlu ve Olumsuz Tutumlar

- **Olumlu tutum;** birey açısından arzu edilen çıktılarına yol açan veya olumlu çıktılarla sonuçlanan eğilimlerdir.
- **Olumsuz tutum;** birey açısından arzu edilmeyen çıktılarına yol açan veya olumsuz çıktılarla sonuçlanan bir eğilimdir.

Tutumun Bileşenleri (Ögeleri)

Tutumun Bileşenleri (Ögeleri)

Bilişsel Öge: Tutum nesnesine ilişkin olumlu ve olumsuz inançları ve görüşleri içerir.

Duyuşsal Öge: Tutum nesnesinin harekete geçirdiği olumlu ve olumsuz heyecanları veya duyguları içerir.

Davranışsal Öge: Tutum nesnesine yönelik olumlu ve olumsuz eylemleri içeren tepkiler.

Tutumların Kalıplaşması

Tutumlar erken yaşta, farklı yollardan öğrenilirler, zaman içinde gelişme ve değişme gösterirler.

Örn: ABD üç yaşındaki zenci çocuklar siyah-beyaz ayrımı yapabiliyorlar ve beyazları üstün görüyorlar. Clark 1958

Örn: 11 ülkeden 3300 6,10,14 yaş çocuklarıyla, uluslar hakkındaki tutum incelenmiş. Türk çocukların Amerikalıları ve Almanları kendilerine benzer gördüklerini, sevdiklerini görmüşlerdir.

Kalıplaşmış Tutumlar (Kalıpyargılar)

- Kalıpyargılar; belirli gruplar hakkında sahip olduğumuz bilgilerin özetidir.
- Az bildiğimiz bir grup hakkında tutum geliştirmek için başkalarından edindiğimiz bilgileri bir araya getirerek edindiğimiz tutum; grup hakkında bilgi ve fikir verir; bunlar (kalıpyargılar) tepkimizi önceden ayarlamamıza yardımcı olur.
- **Örn:** Japonlar; çalışkan ve naziktir
- Latin Amerikalılar; tembel, eğlenceye düşkün, kaba ve gürültücüdür.

Tutum nesnesi: Dersler

BİLİŞSEL

- Notlarım çok düşük
- Bu hoca adil değil

DUYUŞSAL

- Bu kadar düşük not aldığım için öfkeliyim
- Bu hocadan hoşlanmıyorum

DAVRANIŞSAL

- Bu dersi bırakacağım, alacağım başka bir ders araştırıyorum
- Notları daha adil olan bir hoca arıyorum, dersini almak için

Tutumların Özellikleri

- Güç derecesi
- Karmaşıklık
- Diğer tutumlarla ilişki ve merkezilik
- Ögelerarası tutarlılık
- Tutumlar arası tutarlılık

Tutumun Güç Derecesi

- Güçlü tutumlar, davranışın tahmin edilmesinde daha belirleyicidir (Petty&Krosnick,1992)
- **Bir tutumu güçlü kılan nedir?**

Tutumun Güç Derecesi

Zihinsel Öğenin Gücü

+

Duygusal Öğenin Gücü

+

Davranışsal Öğenin Gücü

Tutumun
Gücü

Bir tutumu güçlü kılan nedir?

**Bir tutumu güçlü kılan
nedir?**

Bilgi sahibi olmak

Örn: Çevre hk.bilgili olmak

**Kişinin tutum objesiyle
olan ilişkisi**

Örn: Üniversite harçları

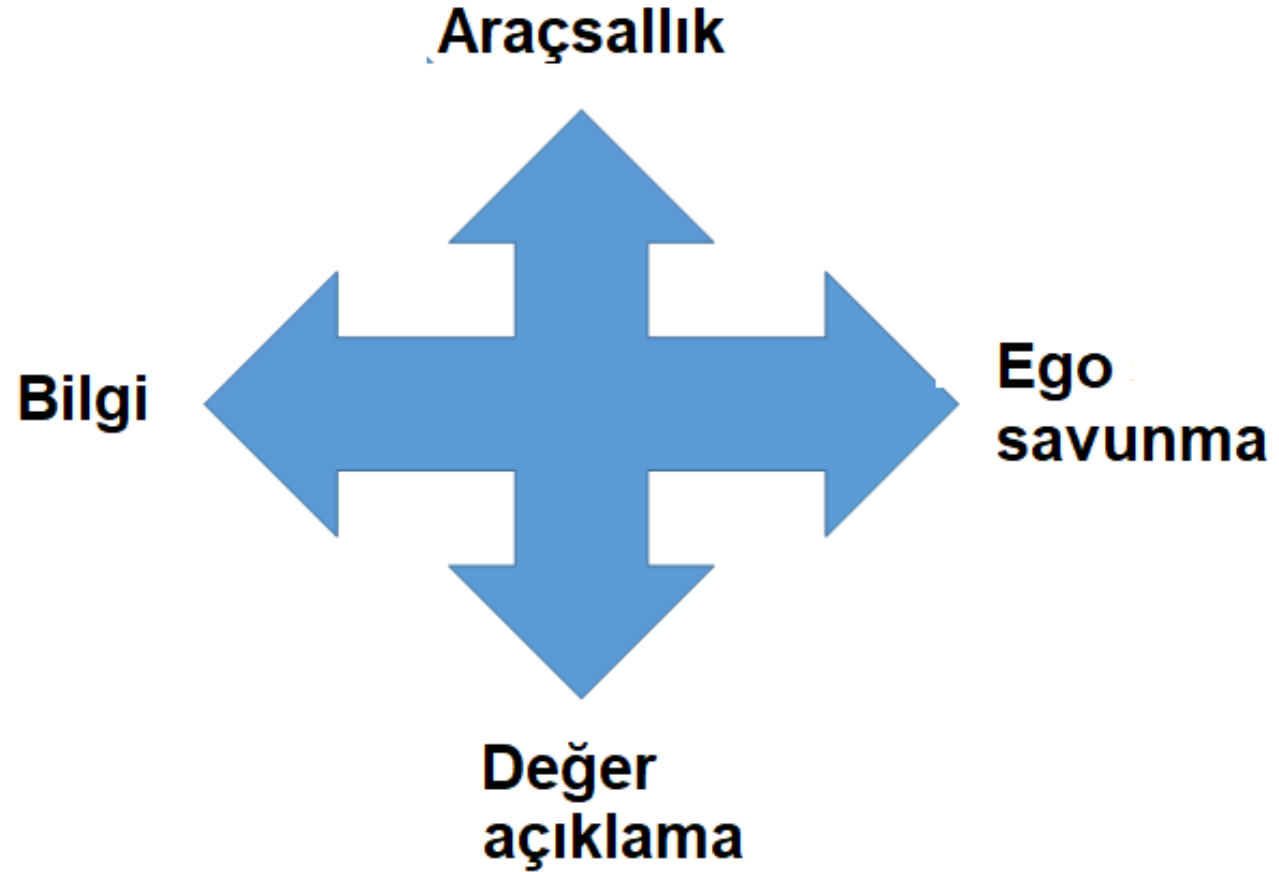
Sonuç;

Güçlü tutumlar, davranışın tahmin edilmesinde daha belirleyicidir.

Güçlü tutumların değişmesi zordur.

Tutumun İşlevleri

Tutumun İşlevleri

- 1. Değer açıklama işlevi:** Tutumlar kim olduğumuzu ve nelere inandığımızı ifade etmemize olanak sağlar
- 2. Ego savunma işlevi:** Kendimize olan saygımızı korumak için hoş olmayan içsel özelliklerimizi başkalarına yansıtmamıza olanak verir
- 3. Bilgi sağlama işlevi:** Tutumlar dünyayı tanımamıza yardımcı olur
- 4. Araçsallık/Fayda saplayıcılık işlevi:** Tutumlar ödül elde etmemizi ve cezadan kaçınmamızı sağlar

Tutum ve Davranış Tutarlılığı

- İnsanlar sahip oldukları farklı tutumlar arasındaki tutarlılığı korumaya çalışırlar
- İnsanlar tutumlarla davranışlar arasındaki tutarlılığı korumaya çalışırlar
- Tutum ve davranış arasında bir tutarsızlık ortaya çıktığında, insanlar tutumlarını veya davranışları değiştirirler, böylece tekrar tutarlılığı sağlamaya çalışırlar.

Tutum ve davranış ilişkisi

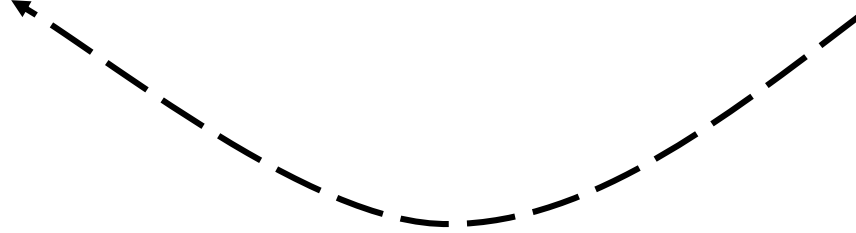

Basit Tutum-Davranış; İlişkisi
(sebepl)

Tutum
(Atıf)

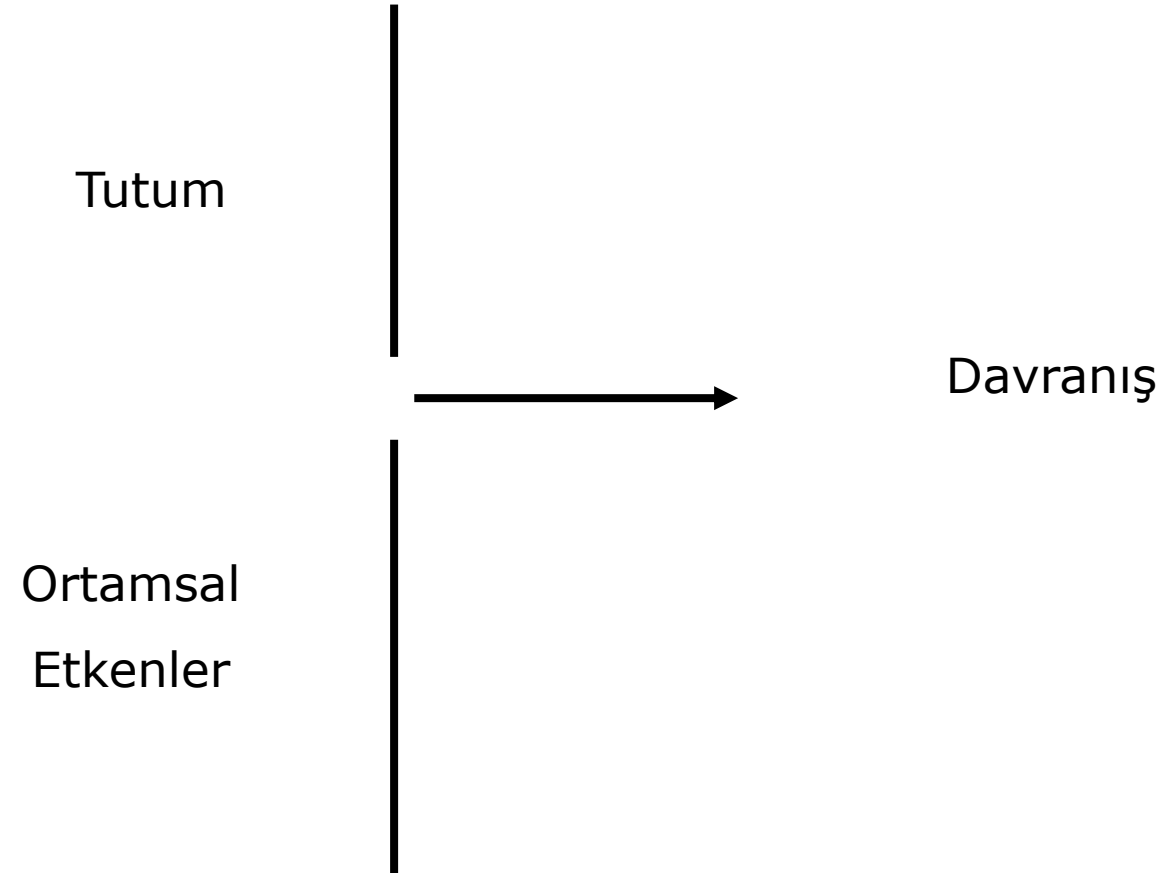
Davranış
(Gözlem)

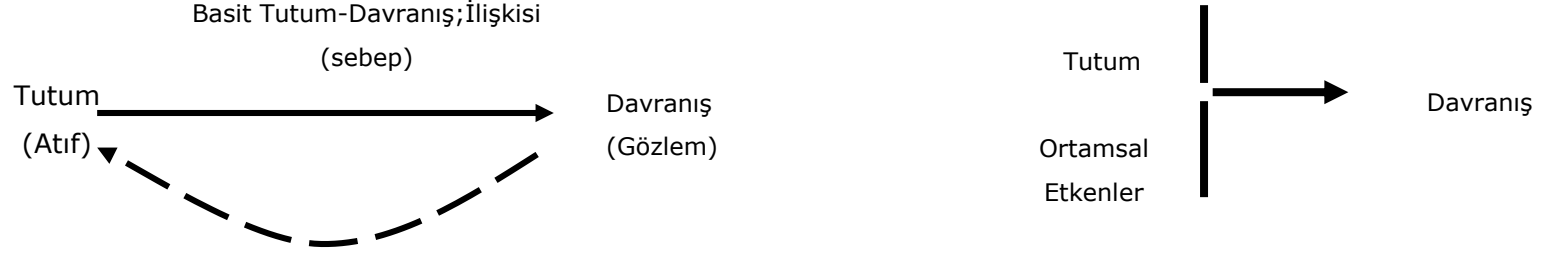

Tutum – Ortam - Davranış İlişkisi

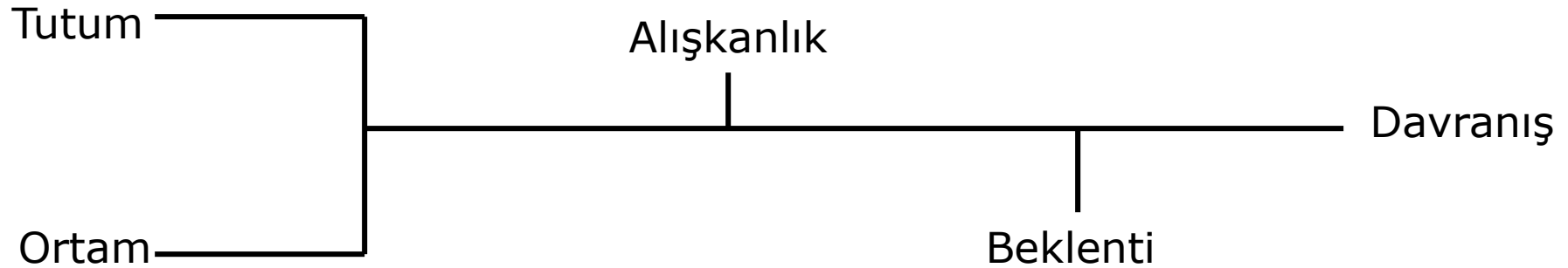

Tutum ve davranış ilişkisi

Tutum-Ortam-Alışkanlık-Beklenti-Davranış İlişkisi

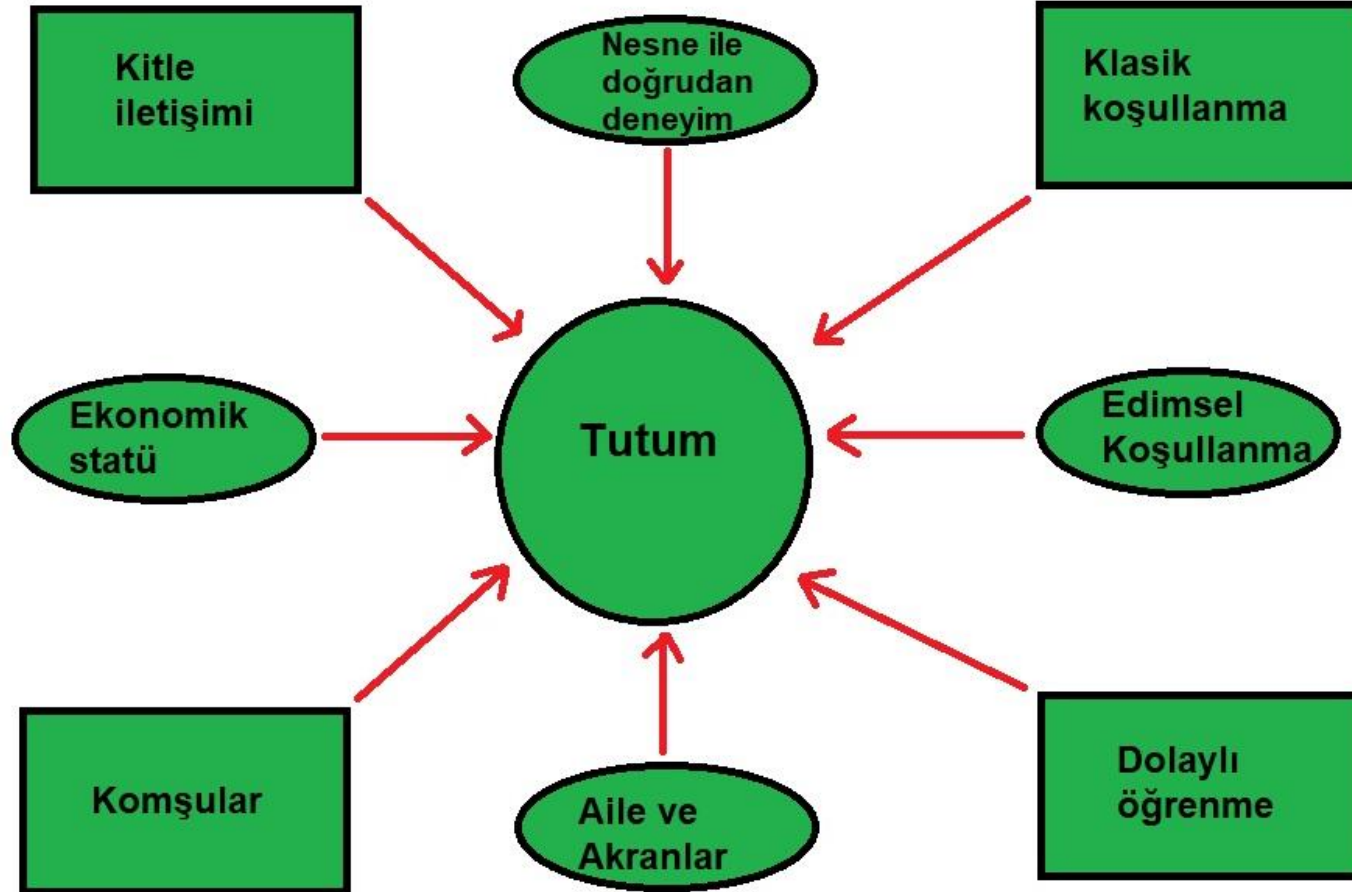

Özet

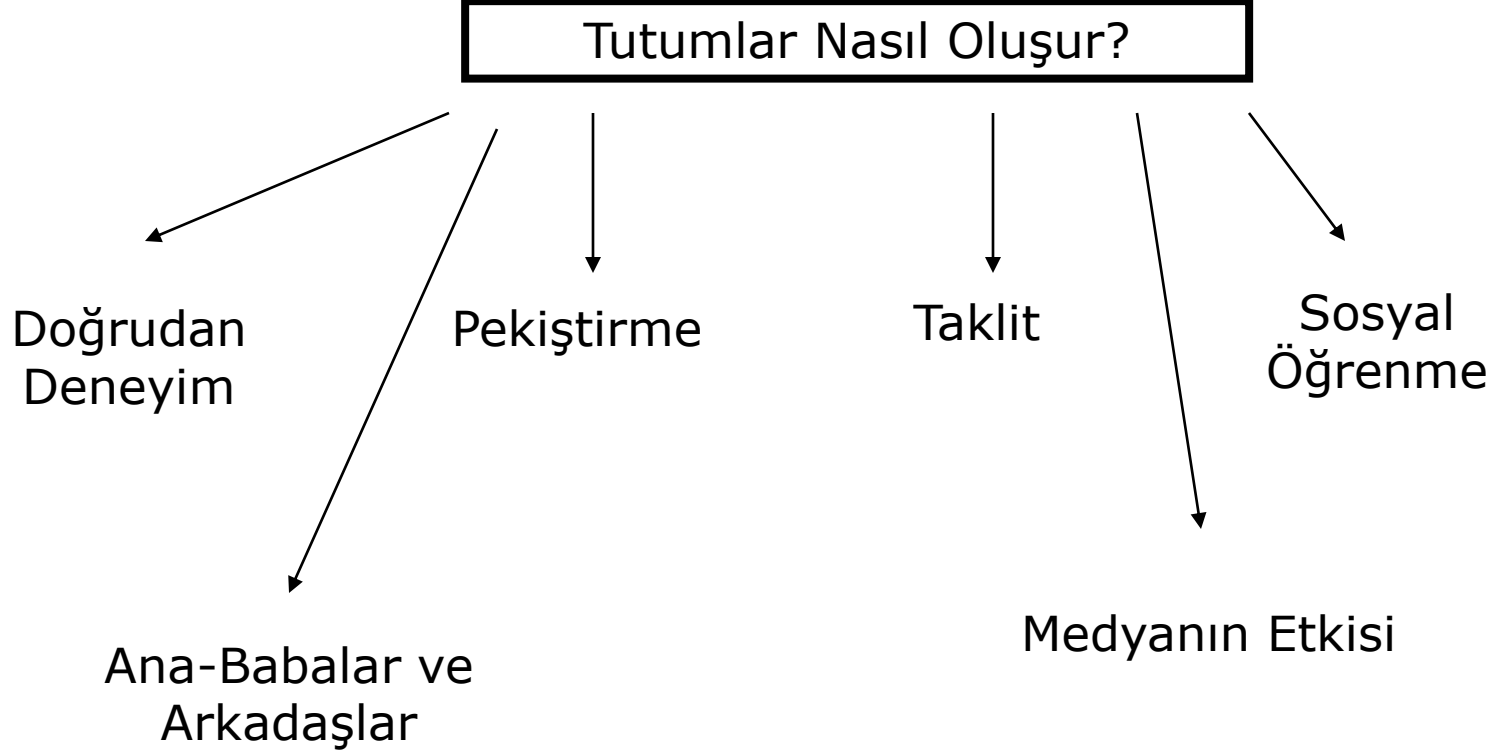

- Tutumlar, tekil bir davranışı yordamaz
- Tutumlar birçok davranışla veya davranış örüntüsü ile ilişkilidir
- Tutumlar, niyetleri etkileyerek (niyetler aracılığı ile) davranışları etkiler
- Niyetler davranışın en iyi yordayıcısıdır
- Niyetleri ve davranışı anlamak için, kişinin inançlarını ve tutumlarını bilmek gerekir.
- Niyetleri ve davranışı anlamak, tutum değişikliğini anlamanın da temelini oluşturur.

Tutumların Oluşması

Tutumların Gelişmesi ve Kalıplaşması

Tutumların Oluşması

- **Nesne ile doğrudan deneyim:** Tutum, bir nesne ile ödüllendirici veya cezalandırıcı bir kişisel deneyim sonucu gelişebilir
- **Klasik koşullanma:** Tutum, iki uyarıcının eşleştirilmesi ile edinilir ve iradi olmayan tepkileri içerir
- **Edimsel koşullanma:** Tutum, «sonuç yasası» (veya etki yasası) temelinde gelişir ve iradi tepkileri ve davranışları içerir
- **Dolaylı öğrenme:** Bir tutumun, başkasının davranışlarını ve o davranışın sonuçlarını gözlemleyerek oluşması

Tutumların Oluşması

- **Aile ve Akranlar:** Bir kişi, ebeveynlerini taklit ederek tutumları öğrenebilir
- **Komşular:** Tutumlar ebeveynlerin, okulların, toplumsal kurumların, dini inançların, arkadaşların, vb. sahip olduğu tutumların aktarılmasıyla oluşur
- **Ekonomik statü:** Ekonomik statümüz ve mesleki pozisyonumuz tutumların oluşmasına katkıda bulunur
- **Kitle iletişimi:** TV, Radyo, Gazete ve Dergiler kendi kitlelerini çok miktarda bilgi ile besler

Tutum Deęişiklięi

A Bad Attitude
Is Like A Flat Tire.
You Can't Go Anywhere
Till You Change It.

Kötü Bir Tutum Patlak Bir
Lastięe Benzer; Onu
Deęiştirinceye Kadar Hiçbir
Yere Gidemezsin.